

Waterbeheer in Nederland *)

Nederland is van oudsher een land waar het water moet worden beheerst en beheerd om de blijvende vestiging van zijn bewoners mogelijk te maken. De strijd tegen het water, dat grote delen van ons land zou kunnen overstromen, zit ons in het bloed. Niemand van ons behoeft te worden overtuigd, dat waterbeheer noodzakelijk is.

De strijd tegen het water heeft echter andere vormen gekregen. Hoewel het overstromingsgevaar altijd latent aanwezig zal blijven, behoeft er na de uitvoering van de Deltawerken geen vrees voor catastrofes te bestaan. Anders is het met de in deze eeuw steeds verder voortgeschreden vervuiling van het water, die zeer verontrustende vormen heeft gekregen.

Daarom is er voor de VEWIN aanleiding het waterbeheer in Nederland aan de orde te stellen. De VEWIN heeft de overtuiging, dat de organisatie van het waterbeheer in Nederland gewijzigd moet worden, zodat een centraal waterbeleid kan worden gevoerd. Alleen dan zal het mogelijk zijn de ernstige problemen van watervervuiling op doelmatige wijze de baas te worden. Ik zal thans over dit waterbeheer spreken, gezien door de blauwe bril van de waterleidingman. Het is een bril die, het is reeds toegegeven, wat gekleurd zal kunnen zijn. Op deze door de VEWIN belegde middag past deze bril mij het beste, al zal ik de vrijheid nemen van tijd tot tijd de zaak ook door anders gekleurde glazen te bezien.

De openbare watervoorziening

Waterleidingbedrijven hebben de door de wetgever bekrachtigde taak de Nederlandse bevolking water van betrouwbare kwaliteit en in voldoende hoeveelheid ter beschikking te stellen.

Dit water wordt gedeeltelijk benut voor huishoudelijk gebruik en gedeeltelijk voor industriële doeleinden. Daarnaast kent men nog zakelijk en agrarisch verbruik. Ter inleiding van het onderwerp geef ik enkele cijfers waaruit het belang van de openbare watervoorziening naar voren komt.

In 1967 werd door de gezamenlijke Nederlandse waterleidingbedrijven in totaal rond 750 miljoen m³ water voor bevolking en industrie geproduceerd. (In 1970 was dit inmiddels opgelopen tot 872 miljoen m³). Tweede gedeelte van het geleverde water werd gewonnen als grondwater, het restant, dus 250 miljoen m³ water, was van origine oppervlaktewater.

Behoudens 2 miljoen m³ in Overijssel en 6 miljoen m³ in Zeeland, werd al het oppervlaktewater verwerkt in de provincies Noord- en Zuid-Holland.

Volgens een in 1967 door het Centraal Bureau voor de Statistiek ingestelde enquête werd in dat jaar door de industrie zelf nog eens 600 miljoen m³ water gewonnen, waarvan 400 miljoen m³ grondwater en 200 miljoen m³ oppervlaktewater. In de aan het oppervlaktewater ontleende hoeveelheid is koelwater niet begrepen.

In tabel I zijn de cijfers voor 1967 nog eens samengevat.

Voor het jaar 2000 worden veel hogere waterverbruiken geraamd. Zij zijn globaal aangegeven in tabel II.

Te verwachten is, dat van de 4,5 miljard m³ per jaar te leveren water, de waterleidingbedrijven 70 %, dit is rond

*) Voordracht gehouden op de buitengewone algemene ledenvergadering van de VEWIN, d.d. 25 maart 1971 in het Kurhaus te Scheveningen.

3 miljard, voor hun rekening zullen nemen. Dat is vier keer zo veel als in 1967 werd afgeleverd. Het aandeel van de industrie stijgt van 600 naar 1500 miljoen m³ water per jaar. De in Nederland te winnen hoeveelheid grondwater wordt geraamd op rond 1,5 miljard m³. Dit betekent dat in het jaar 2000 naar schatting 4,5 — 1,5 = 3 miljard m³ oppervlaktewater zal moeten worden gewonnen door waterleidingbedrijven en industrie gezamenlijk.

Dit komt neer op een verhouding 1/3 grondwater tegen 2/3 oppervlaktewater. De verhouding in 1967 zal daarmee juist zijn omgekeerd.

Aangezien oppervlaktewater veel vatbaarder is voor vervuiling en in de huidige situatie daadwerkelijk veel meer is verontreinigd, heeft dit voor de waterleidingbedrijven en het beheer van het water grote consequenties.

Daarnaast zal op zichzelf het opvoeren van het leveringsvermogen van 750 naar 3500 miljoen m³ per jaar over het tijdvak tot het jaar 2000 investeringen vergen, die zeker niet beneden de 10 miljard gulden (in koopkracht van 1971) zullen liggen. Dit is meer dan het dubbele van de kosten van de Deltawerken. Een deel van de investeringen is nodig voor werken tot opslag van water, in open spaarbekkens (zoals in de Biesbosch) of ondergronds (zoals in de Veluwe), voor transportleidingen en zuiveringswerken. Dit betekent, dat ten behoeve van de werken voor de toekomstige watervoorziening van Nederland planologisch beslag zal moeten worden gelegd op toch al spaarzaam aanwezige ruimte.

Hiermede is in grove contouren het belang van de watervoorziening aangegeven. Het is van belang, dat zekerheid bestaat, dat het uit te geven geld en de te gebruiken ruimte doelmatig worden aangewend.

Dit is alleen verzekerd, wanneer er garanties bestaan over de hoeveelheid water, die ten behoeve van de openbare watervoorziening ter beschikking staat, op welke punten en, vooral, in aanvaardbare kwaliteit.

Het waterbeheer tot dusver

Nog niet zo lang geleden, voor de tweede wereldoorlog, was er bijna overal in Nederland voldoende goed water in de grond aanwezig. Het probleem van de openbare watervoorziening was eerder de distributie dan de winning en zuivering. Dat men, ook nu nog, meestal spreekt van water-

TABEL I - (in miljoenen m³)

	grondwater	oppervlaktewater	totaal
waterleidingbedrijven	500	250	750
eigen winning industrie	400	200	600
totaal	900	450	1350

TABEL II - (in miljoenen m³ en %)

	1967	2000
totaal waterverbruik	1375 (100 %)	4500 (350 %)
geleverd door waterleidingbedrijven	750 (100 %)	3000 (400 %)
idem in % van het totaal	55 %	70 %

leidingbedrijven illustreert dat. De klemtoon viel op het voeren van water door leidingen naar de afnemers.

Nu het zwaartepunt verschuift naar het oppervlaktewater, wordt de veilige winning en zuivering van groot belang. Dat geldt in zekere mate ook voor het grondwater, dat evenzeer als het oppervlaktewater bloot staat aan vervuiling, zij het dat de processen hier trager verlopen.

Uit vervuild of met vervuiling bedreigd oppervlakte- en grondwater moeten de waterleidingbedrijven drinkwater maken. Hoe wordt nu dit oppervlakte- c.q. grondwater beheerd?

Goed beheer van water houdt in, dat het op doelmatige wijze wordt verdeeld aan de gebruikers en dat de kwaliteit wordt beschermd.

In Nederland gebeurt dat nog maar met mate en tot voor kort vrijwel in het geheel niet. De verdeling van oppervlaktewater is daarbij nog het geringste probleem; meestal is er overvloed. In droge perioden kan dat in de toekomst toch tot moeilijkheden leiden. Daarom is het noodzakelijk dat onder meer de waterleidingbedrijven, maar ook andere belanghebbenden, zekerheid hebben, dat het benodigde water onder alle omstandigheden ter beschikking staat en dat dit recht formeel is vastgelegd. Thans is de situatie zo, dat men in feite afhankelijk is van de welwillendheid van de Rijkswaterstaat.

Als een willekeurig voorbeeld noem ik het water, dat onder meer ten behoeve van de openbare watervoorziening van Amsterdam en Noord-Holland door de NV Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK) te Jutphaas uit het Lekkanaal wordt gepompt. Het ontlenen van het water zelf is in feite niet door een vergunning gedekt. Er is wel een vergunning tot het hebben van inlaat- en opvoerwerkhuizen met een bepaalde capaciteit. Als het Lekkanaal buiten gebruik zou worden gesteld, afgesloten en drooggezet, zou het Rijk niet in strijd komen met de verleende vergunning, althans naar de letter. Natuurlijk zal dit niet gebeuren. Het Lekkanaal is immers scheepvaartkanaal! In principe is het waterleidingbelang niet gewaarborgd. Het komt er op neer: Men mag water onttrekken zo lang het er is, maar er is geen garantie dat het zo zal blijven. Dit is een onjuiste situatie.

Ook de nota van de Rijkswaterstaat uit 1968: „De waterhuishouding van Nederland” komt in hoofdstuk 10 tot de zelfde visie. De nota stelt dat een wettelijke regeling noodzakelijk is voor kwantitatief beheer van het oppervlaktewater. Bij de verdeling van het aanwezige grondwater ligt de zaak bepaald vreemd.

Een industrie kan ten behoeve van het door haar gevoerde productieproces, zonder vergunning anders dan krachtens de Hinderwet, vrijelijk grondwater uit de bodem pompen en het naar goedgevoerd gebruiken. Er vindt geen afweging plaats van de doelmatigheid van dit gebruik.

Het is uiterst merkwaardig, dat Nederland op deze wijze meent zijn kostbare schaarse grondwater van goede kwaliteit te kunnen beheren, of liever gezegd: niet te beheren.

Wanneer een waterleidingbedrijf ditzelfde grondwater wil gebruiken met het edele oogmerk het als uitstekend drinkwater te distribueren, is daartoe wel een vergunning nodig op grond van art. 1 en 2 van de Grondwaterwet Waterleidingbedrijven van 21 juli 1954.

Tot welke vreemde situaties dit kan leiden blijkt uit de gang van zaken bij een aanvraag tot het maken van een grondwaterput op de terreinen van de hiervoor genoemde WRK te Jutphaas. Dit grondwater is bestemd om het rivierwater, dat via een aanvoerkanaal uit het Lekkanaal naar de filters wordt geleid, in de winter tegen bevriezing te beschermen. Het warmere grondwater wordt daartoe in het toeleidingskanaal gepompt.

Omdat dit als een industriële toepassing kan worden gezien,

zou in feite hiervoor geen vergunning vereist zijn. Veiligheidshalve is toch een vergunning aangevraagd. Deze is verleend, onder de bepaling, dat het grondwater uitsluitend voor ontdooing maar niet voor de openbare watervoorziening mag worden gebruikt.

Als men nagaat hoe een dergelijke situatie in het leven is geroepen, blijkt dat bij de behandeling van het door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid omstreeks 1954 ingediende wetsontwerp de wenselijkheid van een algemene regeling (dus niet uitsluitend ten behoeve van de openbare watervoorziening) reeds ter sprake kwam.

De Minister was van oordeel, dat een algemene regeling de volle aandacht moest blijven behouden; aan de totstandkoming van een dergelijke regeling zou hij gaarne medewerken. Hij wees er daarbij op, dat een dergelijke algemene regeling behoort tot het terrein van zijn ambtgenoot van Verkeer en Waterstaat*).

Het blijkt dus, dat deze ietwat wonderlijke situatie voortvloeit uit het feit, dat zich met het waterbeheer klaarblijkelijk meer ministeries bemoeien, die niet al te zeer naar elkaar luisteren als men constateert, dat de algemene regeling waarover in 1954 werd gesproken er nu, bijna 20 jaar later, nog steeds niet is. Met het kwaliteitsbeheer is het nog droe-ver gegaan.

Hoewel bij Koninklijk Besluit van 18 oktober 1897 een staatscommissie werd ingesteld tot voorbereiding van maatregelen tegen verontreiniging van openbare wateren en in de jaren 1909-1912 bij de Staten Generaal een wetsontwerp met die strekking werd ingediend, duurde het tot 1969, alvorens er een wet tegen verontreiniging van oppervlaktewateren kwam. Met ingang van 1 december 1970 is deze wet thans door middel van uitvoeringsvoorschriften van gelding verklaard. Intussen is een zeer grote achterstand ontstaan; van de zijde van Verkeer en Waterstaat (TP 2000, een toekomstprojectie) wordt medegedeeld, dat men zich inspant de achterstand in de komende 15 jaar weg te werken.

Aan de goede intentie behoeft niet te worden getwijfeld. Vijftien jaar echter is een lange tijd. Beschikt men over voldoende deskundig personeel bij het Rijk zowel als bij de gemeenten en waterschappen, die dit werk in hoofdzaak voor elkaar moeten krijgen? Is er een uitgewerkte planning en is men bereid het geld opzij te leggen voor de nodige investeringen, die vermoedelijk nog hoger liggen dan hetgeen voor de watervoorziening nodig is? Is er voldoende spoorwerk en inzicht hoever men de zuiveringsmethoden fysisch, chemisch en bacteriologisch dient te ontwikkelen en toe te passen? Het valt nog te bezien hoe groot de achterstand werkelijk is. Daarover later nog meer. In ieder geval is een begin gemaakt met een wettelijke bescherming van het oppervlaktewater. Dit kan van het grondwater niet worden gezegd. Behoudens enkele provinciale verordeningen is er op geen enkele manier een bescherming van de kwaliteit van het grondwater.

De positie van de waterleidingbedrijven

Hoe is nu de positie van het waterleidingbedrijf? Het blijkt, dat hier de wetgever actiever is geweest.

Artikel 4, eerste lid, van de waterleidingwet zegt:

„De eigenaar van een waterleidingbedrijf is gehouden zorg „te dragen, dat de levering van deugdelijk drinkwater aan de „verbruikers in zijn distributiegebied gewaarborgd is in „zodanige hoeveelheid en onder zodanige druk als het be- „lang der volksgezondheid vereist”.

In artikel 4, tweede lid, wordt vastgelegd, dat de Minister van Volksgezondheid bij algemene maatregel van bestuur

*) Zie annotatie door mr. G. W. Putto, Vermande Zonen, IJmuiden.

voorschriften kan geven over de hoedanigheid van het door waterleidingbedrijven afgeleverde drinkwater.

Dit is nader uitgewerkt in artikel 4 van het waterleidingbesluit, waarin staat:

„Drinkwater, dat de eigenaar aan anderen ter beschikking stelt, mag geen stoffen bevatten in zodanige hoeveelheden „per eenheid water, dat deze stoffen voor de gezondheid „nadelig kunnen zijn”.

Onder lid 2 wordt voor zeven stoffen aangegeven, wat de maximale, hiervoor bedoelde hoeveelheden mogen zijn.

Op overtreding der voorschriften staat gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden voor degene, die opdracht gaf op die de feitelijke leiding had bij het verboden handelen of nalaten.

Het valt op dat, sinds het inwerkingtreden van de waterleidingwet op 14 mei 1957, aan waterleidingbedrijven straf kan worden opgelegd, terwijl tot voor enkele maanden het lozen van gifstoffen op rivieren nagenoeg straffeloos kon geschieden, zoals dat nu nog vrijwel overal het geval is met het grondwater. Overigens, waar grondwater beschermd is door een provinciale verordening, bedraagt de maximale boete bij overtreding 300 gulden.

Het is hoog tijd, dat deze scheve situatie wordt rechtgetrokken. Indien de Rijksoverheid door middel van wetten stringente voorschriften geeft over de kwaliteit van het te verstrekken drinkwater, waar overigens alles voor pleit, dan kan deze zelfde overheid zich niet onttrekken aan de plicht, zelf garanties te geven over de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater, waaruit dat drinkwater moet worden vervaardigd. Als dit niet gebeurt is er sprake van onbehoorlijk bestuur. Waterleidingbedrijven kunnen niet toveren. Zij hebben een aantal zuiveringsprocédés tot hun beschikking om van het voorhanden zijnde water betrouwbaar drinkwater te maken. Doch er zijn grenzen, zowel in technologisch als in financieel en economisch opzicht. Wordt de kloof tussen beide te groot, dan groeit het risico en zal de betrouwbaarheid van het drinkwater in gevaar komen. Degene die dan in het cachot zou moeten zou de voor het waterbeheer verantwoordelijke wel eens kunnen zijn. Men hoort wel: lever dan drinkwater door aparte leidingen of in flessen. Ten slotte drinkt de mens maar enkele liters water per dag.

Dit is geen oplossing. Het leggen van een tweede distributienet is onbegonnen werk. Het biedt alleen een oplossing als men water van half-fabriekaat kan leveren aan enkele zeer grote afnemers. Water in flessen zou een onvoorstelbaar groot ongemak voor de gehele bevolking betekenen. Bovendien is gemakkelijk uit te rekenen, dat een literfles gebotteld drinkwater in de winkel rond een halve gulden zou moeten kosten, dat is de prijs waarvoor men thans 1.000 liter uit de kraan geleverd krijgt. Het zou een stap terug zijn naar de middeleeuwen.

Bovendien zal men leidingwater nodig blijven hebben voor het bereiden van eten en voor de lichaamsverzorging. Ook dat water zal aan zeer hoge, zo niet even hoge eisen van helderheid en hygiënische betrouwbaarheid moeten voldoen.

Leidingwater zou daardoor niet van veel mindere kwaliteit kunnen zijn dan water in flessen. Daarmede is aangetoond, dat dit geen oplossing is.

Daarmede blijft de noodzaak bestaan van een verhoogde waterproductie, als in het begin van de voordracht is betoogd. Daarmede blijft, gezien door de bril van de waterleidingen, eveneens bestaan de behoefte aan een zeer goed en afdoend waterbeheer. Ditzelfde geldt echter evenzeer voor de landbouw, het terugdringen van het zout uit zee, de recreatie en de natuurbescherming. Ook indien er geen glas water meer gedronken zou behoeven te worden, zou toch de plicht op ons rusten, onze omgeving, ons milieu, het water om ons heen tegen vervuiling en verkommering te behoeden.

Wie accepteert tussen zijn eigen afval te leven, kan moeilijk nog beschaafd worden genoemd.

Centraal waterbeheer

Goed waterbeheer dient zowel een goede verdeling van de beschikbare hoeveelheid water te omvatten, als een afdoende bescherming van de kwaliteit. Kwantitatief en kwalitatief beheer leidt tot het gunstigste resultaat, wanneer deze in één hand zijn, zowel voor grond- als oppervlaktewater. Verdeling van water is alleen zinvol, indien men er bij kan zeggen in welke kwaliteit het wordt geleverd. Deze taak dient in handen te zijn van de waterbeheerder.

Dit is in overeenstemming met de visie in het rapport toekomstprojectie TP 2000 van het Ministerie voor Verkeer en Waterstaat, dat op pag. 102 stelt:

„Naarmate aan de gehele waterhuishouding, waarbij zowel „het oppervlaktewater als het grondwater zijn betrokken, „hogere eisen worden gesteld, wordt het des te meer noodzakelijk het beheer daarvan van een centrale visie uit te „beschouwen”.

Het aangewezen orgaan voor het centrale waterbeheer is een Ministerie van Waterstaat en Waterhuishouding, dat naast de waterhuishouding de bescherming tegen wateroverlast, scheepvaart en havens zou kunnen omvatten, doch overigens ontlast moet zijn van zorgen op het gebied van wegen, spoorwegen, luchtwegen, postwegen, vervoer enzovoorts. Het water is een zaak van zodanig gewicht en de gevaren die dreigen zijn zo groot, dat het beheer daarvan een volwaardige portefeuille in een kabinet kan vullen en daardoor de aandacht krijgt die noodzakelijk is. Voor deze gedachte is door de VEWIN reeds eerder gepleit in een nota van 23 april 1969 aan de leden van de Vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat.

De taak is groot genoeg, zeker wanneer men deze ziet in samenhang met de andere aspecten van het waterbeheer: de bescherming tegen overstroming, de scheepvaart, de havens, waarmede de waterhuishouding nauw is verbonden.

De taak zou in de eerste plaats moeten inhouden het scheping van een doelmatige beheersstructuur, waarin beleidsvorming, planning, uitvoerende maatregelen en research hun plaats moeten vinden.

Daarbij heeft Nederland de primaire taak de achterstand in de afvalwaterzuivering in te halen. Daartoe moet het ambtelijk apparaat worden uitgebreid, zowel in de uitvoerende als wetenschappelijk sfeer, daar het anders niet tegen zijn taak zal zijn opgewassen.

Aan het ambtelijk apparaat zullen beleidsopdrachten moeten worden verstrekt over de grenzen, die de verontreiniging niet mag overschrijden. Het parlement is voor het geven van normen niet deskundig. Het ambtelijk apparaat bezit deskundigheid, kan verschillende belangen wegen, maar zal de beslissing aan de Minister moeten laten. Deze dient daarbij te worden geadviseerd door een Raad voor het Waterbeheer, waarin belanghebbende organen, zoals landbouw, waterleidingbedrijven, recreatie en natuurbescherming vertegenwoordigers hebben en door middel van dezen inspraak kunnen uitoefenen.

Internationale aspecten

Van uitermate groot belang is, dat Nederland zelf inspraak krijgt in de kwaliteit van het water, dat in de rivieren Rijn en Maas ons land binnenstroomt. Het waterbeheer in Nederland is volstrekt afhankelijk van wat er bovenstrooms gebeurt.

Overleg met de oeverstaten van de Rijn, verreweg de belangrijkste rivier, vindt thans plaats binnen de Internationale Commissie ter bescherming van de Rijn tegen verontreiniging. Zwitserland, Frankrijk, Duitsland, Luxemburg en Nederland zijn hierin vertegenwoordigd.

De taak van de Commissie bestaat, krachtens art. 2 van de in april 1963 gesloten overeenkomst, uit:

- a. alle onderzoeken, die noodzakelijk zijn ter vaststelling van de aard, omvang en herkomst van de verontreinigingen van de Rijn voor te bereiden, deze te doen uitvoeren en de resultaten ervan te bewerken.
- b. de ondertekenende regeringen passende maatregelen ter bescherming van de Rijn tegen verontreiniging voor te stellen.
- c. de grondslagen voor eventuele regelingen tussen de ondertekenende regeringen over de bescherming van de Rijn tegen verontreiniging voor te bereiden.

De Commissie is bovendien bevoegd ten aanzien van alle andere aangelegenheden, die de ondertekenende regeringen haar in onderlinge overeenstemming opdragen.

Ondanks veel aandrang van in het bijzonder Nederlandse zijde, is de Commissie in haar werk, behalve de onder a. genoemde onderzoeken, voor het onder b. genoemde nauwelijks en voor het onder c. genoemde in het geheel niet gevorderd. Naar onze overtuiging moet het werk ter verbetering van de Rijn met veel grotere kracht worden aangepakt. De Rijncommissie, die een ambtelijke samenstelling heeft, is daar alleen toe in staat, indien van ministerieel niveau uit daartoe krachtige impulsen worden aangewend.

Dit is voor Nederland, die aan de voet van de rivier gesitueerd is, van het meeste belang. Daarom moet er een Nederlandse minister zijn, die de tijd kan vrijmaken zich met kracht aan deze taak te wijden. Garanties over de kwaliteit van het Nederlandse oppervlaktewater zijn niet te geven, als er geen garanties zijn over de kwaliteit van het water, dat ons land binnenstroomt.

Endosulfan

Het wordt hoog tijd dat Nederland, wat het waterbeheer betreft, ook naar de zijde van het buitenland een duidelijk verantwoordelijke minister heeft. De Endosulfanbesmetting van de Rijn in juni 1969 heeft ons op dat punt opnieuw wakker gemaakt. Laat ik vooral duidelijk stellen dat de waterleidingbedrijven uitermate dankbaar zijn voor, in het bijzonder, de door de staatssecretaris dr. Kruisinga persoonlijk ontwikkelde initiatieven die van niet te onderschatten invloed zijn geweest. Toch blijft het totale beleid, ondanks alle goede bedoelingen, fragmentarisch en niet doorzichtig, waarbij Volksgezondheid, Verkeer en Waterstaat en Buitenlandse Zaken om beurten de viool spelen of de trompet blazen. De melodieën afzonderlijk zijn wellicht niet onaardig, maar het geheel klinkt atonaal.

Smeerpip

De malaise heeft zich voortgeplant bij de behandeling van de Groningse smeerpip. Buiten beschouwing latend hoe deze zaak technisch ligt, had men deze zaak moeten behandelen in het kader van de algemene problematiek van tussen Duitsland en Nederland grensoverschrijdende watermassa's.

Dit is een relatie tussen beide landen van algemene aard.

Men kan de smeerpip dan ook niet los zien van de Rijn, die een nog ongelofelijk veel smeriger smeerpip is.

Het staat, alweer, zo goed in TP 2000:

„Voor het beheer van de waterhuishouding van die stroomgebieden (van Rijn en Maas) zal internationaal overleg en „onderlinge afstemming van maatregelen met als einddoel „internationaal beheer gewenst zijn”.

Het waterbeheer dient daarom integraal in de hand van één beheerder te zijn. Daarbij dient er een waarborg te zijn dat de beheerder een zo juist mogelijk beleid voert. Hier behoudt Volksgezondheid in onze visie een minstens zo be-

langrijke taak: die van toezicht en controle op het door de waterleidingbedrijven geleverde water en controle en toezicht op de beheerder van grond- en oppervlaktewater. Deze taken zijn bij de inspecteurs van Volksgezondheid en de Hygiëne van het milieu in goede handen. Zo ontstaat bij goed gescheiden taken een betere totale structuur. Juist waar het de zaken van het milieubeheer betreft, bestaat grote behoefte aan een controlerende instantie, die vrij staat van eigen uitvoerend beleid en daardoor over dat eigen beleid geen oordeel behoeft uit te spreken.

Centraal waterbeheer zal ook de verdeling van het water moeten betreffen. Het gebruik van waardevol grondwater door de industrie en de waterleidingbedrijven zal nader moeten worden geanalyseerd.

Slot

De drinkwatervoorziening is een gemeenschappelijk Nederlands belang. Scheepvaart en de bescherming tegen overstroming worden door de waterbeheerder in Nederland beschouwd als zaken van eigen belang, spelend in het eigen huis.

De drinkwaterbedrijven staan echter nog op de stoep, als zogenaamde belanghebbenden en reiken nauwelijks tot de bel. In het gunstigste geval mogen zij meepraten, maar ook dat niet altijd. Het kortgeleden uitgebrachte rapport over de sanering van de Maas, dat onder andere de aspecten van de watervoorziening behandelt, is samengesteld door een Commissie, waarin geen vertegenwoordigers van de drinkwaterbedrijven was opgenomen. Het kost nog altijd grote moeite onze stem te doen horen.

Vandaag heeft de VEWIN dit in een buitengewone ledenvergadering opnieuw gedaan, door de vraagtekens die samenhangen met het waterbeheer in Nederland aan de orde te stellen.

Wij pleiten daarbij voor een duidelijke en gezonde structuur, waarbij de taken zijn verdeeld over een uitvoerend en, wat de kwaliteit betreft, een controlerend orgaan.

Het uitvoerende beheer zien wij centraal in handen van een afzonderlijk ministerie voor Waterstaat en Waterhuishouding, bijgestaan door een Raad die de minister in zijn beleid adviseert. De verschillende belangen bij het waterbeheer dienen in deze Raad te zijn vertegenwoordigd.

Scheiding van bevoegdheden

Toezicht en controle op de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater en in het bijzonder van het drinkwater zijn bij een ministerie voor Volksgezondheid in veilige handen.

Een duidelijke scheiding van bevoegdheden als hier omschreven achten wij noodzakelijk voor een goed waterbeheer in Nederland.

Het is tevens voorwaarde voor een krachtig beleid ten aanzien van het verkrijgen van een goed beheer van grensoverschrijdende watermassa's, in het bijzonder wat betreft de Rijn. Indien er voor de Rijn geen samenhangend beheer is, is goed waterbeheer in Nederland uitgesloten.

Met opzet willen wij hier niet treden in een gedetailleerde uitwerking van onze uitgangspunten. Wel staat het voor ons vast dat er een zeer grote samenhang is tussen het zuiveren van afvalwater en het bereiden van drinkwater, processen die in een voortdurende kringloop optreden.

Wat in eerste instantie voorop staat is een duidelijke structuur, die zal bijdragen tot een duidelijk beleid en een duidelijke samenwerking tussen twee voornamelijk ministeries. Werd ons reeds niet op school geleerd dat het gaat om „Twee emmertjes water halen”.

Als er straks een nieuw kabinet over Nederland gaat regeren, hopen wij dat naar onze opvattingen geluisterd zal zijn.